

RAPORT STRATEGICZNY

System kaucyjny w Polsce:

diagnoza problemów, bariery uczestnictwa,
luka komunikacyjna i perspektywy zmian

Wydawca	Zwrotny.pl – portal edukacyjno-informacyjny o systemie kaucyjnym i ROP
Data publikacji	Maj 2026
Okres badany	Październik 2025 – Maj 2026 (pierwsze 7 miesięcy funkcjonowania systemu)
Podstawa źródłowa	Sondaże IBRiS, IQS, ARC; dane MKiŚ; badania Kaucja.pl, Res Futura
Charakter raportu	Analityczno-dokumentacyjny; wszystkie dane potwierdzone w źródłach pierwotnych
Stanowisko redakcji	Konstruktywna krytyka: system kaucyjny jest potrzebny i wart obrony – wymaga jednak naprawy

Niniejszy raport opiera się wyłącznie na publicznie dostępnych i zweryfikowanych źródłach. Każde przytaczane twierdzenie ma wskazane źródło pierwotne. Szacunki są oznaczone wyraźnie jako szacunki lub dane przybliżone.

Spis treści

1. Wprowadzenie i kontekst raportu

- 1.1 Dlaczego ten raport jest potrzebny
- 1.2 Metodologia i źródła

2. System kaucyjny w Polsce: podstawy i dane bazowe

- 2.1 Ramy prawne i cele regulacyjne
- 2.2 Kluczowe dane po 7 miesiącach
- 2.3 Operatorzy systemu i ekosystem instytucjonalny

3. Katastrofa wizerunkowa: analiza nastrojów społecznych

- 3.1 Sondaż IBRiS / Rzeczpospolita – wyniki szczegółowe
- 3.2 Trajektoria nastrojów: od entuzjazmu do frustracji
- 3.3 Media społecznościowe: sentyment komentarzy

4. Mapa problemów: diagnoza barier uczestnictwa

- 4.1 Problem 1: Luka infrastrukturalna – brak automatów
- 4.2 Problem 2: Awaryjność i przepełnienie zwrotnatów
- 4.3 Problem 3: Chaos z voucherami i bonami zakupowymi
- 4.4 Problem 4: Wymóg niezgniatania opakowań
- 4.5 Problem 5: Asymetria systemu wobec małych sklepów
- 4.6 Problem 6: Brak przeszkolenia personelu
- 4.7 Problem 7: Debata o „karuzeli VAT” w systemie

5. Kontekst europejski: Polska na tle innych krajów

- 5.1 Porównanie skuteczności systemów kaucyjnych w Europie
- 5.2 Przykład Węgier: szybki sukces mimo trudnego startu
- 5.3 Co Polska musi nadgonić i w jakim czasie

6. Mechanizmy finansowe systemu

- 6.1 Kaucja, opłata produktowa i finansowanie operatorów
- 6.2 Nieodebrana kaucja: kto na niej korzysta
- 6.3 Ryzyka dla producentów poza systemem

7. Luka komunikacyjna: główna teza strategiczna

- 7.1 Deficyt edukacji jako przyczyna wtórna problemów
- 7.2 Co konsumenci naprawdę wiedzą, a czego nie wiedzą
- 7.3 Dlaczego potrzebne jest niezależne medium

8. Wnioski, rekomendacje i perspektywy

- 8.1 Kluczowe wnioski raportu
- 8.2 Harmonogram istotnych zdarzeń
- 8.3 Rekomendacje dla interesariuszy systemu

1. Wprowadzenie i kontekst raportu

1.1 Dlaczego ten raport jest potrzebny

System kaucyjny obowiązuje w Polsce od 1 października 2025 roku. Po siedmiu miesiącach działania mamy do czynienia z paradoksem, który jest sednem niniejszego raportu: system działa operacyjnie, ale ponosi porażkę komunikacyjną i wizerunkową.

Zebrano ponad 520 milionów opakowań. Ponad 62 procent Polaków skorzystało z systemu co najmniej raz. Infrastruktura rośnie z tygodnia na tydzień. A mimo to ponad połowa Polaków ocenia system negatywnie, niemal połowa nigdy nie oddała żadnego opakowania, a wśród komentarzy w mediach społecznościowych aż 88 procent ma wydźwięk krytyczny.

To nie jest kryzys recyklingu. To jest kryzys zaufania i komunikacji. A kryzysy zaufania rozwiązuje się nie przez rozbudowę infrastruktury, lecz przez edukację, jasne wyjaśnienia i wiarygodną informację. Żadna z oficjalnych instytucji systemowo tej luki nie wypełnia.

Teza strategiczna raportu:

System kaucyjny w Polsce boryka się z realnymi problemami operacyjnymi i infrastrukturalnymi. Jednak znaczna część negatywnych nastrojów społecznych wynika z deficytu rzetelnej, zrozumiałej i niezależnej informacji. Polacy nie rozumieją zasad systemu, nie wiedzą o swoich prawach i nie potrafią korzystać ze zwrotu gotówki zamiast voucherów. To jest luka, którą można i trzeba wypełnić. Zwrotny.pl broni systemu kaucyjnego jako potrzebnego i słusznego – i właśnie dlatego wskazuje, co wymaga naprawy.

1.2 Metodologia i źródła

Raport opiera się wyłącznie na potwierdzonych, publicznie dostępnych źródłach. Każde przytaczane twierdzenie ma wskazane źródło pierwotne. Stosowane są następujące oznaczenia wiarygodności:

- Dane pewne – oficjalne komunikaty Ministerstwa Klimatu i Środowiska, akty prawne, komunikaty operatorów
- Dane badawcze – sondaże IBRiS, IQS, ARC, Kaucja.pl; każde z informacją o próbie i dacie badania
- Dane branży – raporty operatorów, organizacji handlowych, Fundacji RECAL, Reloop Platform
- Szacunki robocze – wyraźnie oznaczone gwiazdką (*) lub słowem „szacunek”

Główne źródła: sondaż IBRiS dla Rzeczypospolitej (n=1073, styczeń 2026); badanie IQS dla ALPLA (n=1000, marzec 2026); raport Kaucja.pl / #rePETujemy; dane MKiŚ; Instytut Spraw Obywatelskich; Fundacja RECAL; Reloop Platform; Gazeta Prawna; TVN24; Newseria; Portal Spożywczy.

2. System kaucyjny w Polsce: podstawy i dane bazowe

2.1 Ramy prawne i cele regulacyjne

System kaucyjny w Polsce nie jest wynikiem krajowej inicjatywy – to prawny obowiązek wynikający z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/904 z dnia 5 czerwca 2019 roku w sprawie ograniczenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko (dyrektywa SUP, Single Use Plastics). Polska jest 17. krajem Unii Europejskiej, który uruchomił system kaucyjny.

Dyrektywa wyznaczyła państwom członkowskim obowiązujące cele w zakresie selektywnej zbiórki opakowań po napojach:

Rok	Wymagany poziom zbiórki PET	Status Polski (maj 2026)
2025	77%	W trakcie budowy infrastruktury – cel zagrożony*
2029	90%	Cel długoterminowy – wymaga gwałtownego wzrostu aktywności

*Szacunek roboczy – MKiŚ nie opublikowało oficjalnego wskaźnika zbiórki za 2025 rok na dzień sporządzenia raportu.

Opakowania objęte systemem od 1 października 2025 roku:

Kategoria opakowania	Pojemność	Kaucja	Obowiązuje od
Butelki PET (tworzywo sztuczne)	do 3 litrów	0,50 zł	1 paź. 2025
Puszki metalowe (aluminium i stal)	do 1 litra	0,50 zł	1 paź. 2025
Butelki szklane wielokrotnego użytku	do 1,5 litra	1,00 zł	1 sty. 2026

Ważne: Systemem NIE są objęte:

Szklane butelki jednorazowe (np. po winie, sokach), opakowania po mleku i produktach mlecznych, kartony Tetra Pak oraz wszelkie opakowania bez graficznego logo kaucji. Brak tej wiedzy jest jednym z najczęstszych źródeł frustracji konsumentów, którzy próbują oddać nieuprawnione opakowanie i spotykają się z odrzuceniem przez automat.

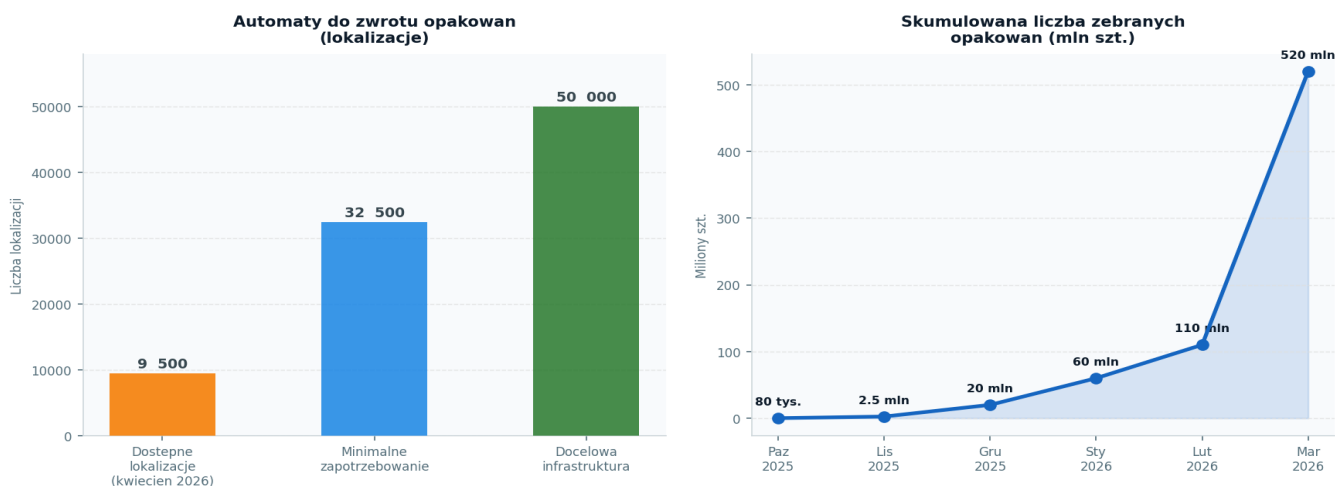
2.2 Kluczowe dane po 7 miesiącach

520 mln	62%	48,1%	9 500
Zebranych opakowań (paź. 2025 – mar. 2026)	Polaków skorzystało z systemu co najmniej raz	Polaków NIGDY nie oddało żadnego opakowania	Lokalizacji z automatami (kwiecień 2026)

Dane operacyjne wskazują na szybki wzrost wolumenu zebranych opakowań, który w kolejnych miesiącach gwałtownie przyspieszał. Było to bezpośrednio związane z narastającym udziałem opakowań ze znakiem kaucji w łańcuchu dostaw:

Okres	Opakowania z logo kaucji	Skum. zwroty (szac.)	Uwagi
Październik 2025	ok. 85 tys. szt.	śladowe	Start systemu; mała dostępność znakowanych opakowań
Listopad 2025	ok. 2,5 mln szt.	początki	Gwałtowny wzrost znakowania przez producentów
Grudzień 2025	ok. 60 mln szt.*	setki tys.	Kaucyjne opakowania dominują w łańcuchu dostaw
Styczeń 2026	dominują	ok. 28 mln	Pełny reżim prawny; wyniki nabierają znaczenia
Luty 2026	dominują	ok. 40 mln (Biedronka)	Rekord Biedronki: 40 mln opakowań w jednej sieci
Marzec 2026	dominują	520 mln (łącznie)	Dane MKiŚ; system nabrał pełnego rozmachu
Kwiecień 2026	dominują	stale rosną	62% Polaków deklaruje udział (IQS/ALPLA)

Źródła: MKiŚ (kwiecień 2026), Kaucja.pl, Newseria, Portal Spożywczy. *Opakowania wysłane do sklepów, niekoniecznie sprzedane.

Wykres 1: Po lewej - liczba lokalizacji z automatami vs. minimalne zapotrzebowanie rynku (Fundacja RECAL, MKiŚ, kwiecień 2026). Po prawej - skumulowany wzrost zebranych opakowań od startu systemu.

2.3 Operatorzy systemu i ekosystem instytucjonalny

System kaucyjny w Polsce oparty jest na modelu wielooperatorowskim, co odróżnia go od większości krajów europejskich, gdzie działa jeden centralny operator. Fragmentacja systemu utrudnia koordynację i może generować problemy dla producentów i sklepów współpracujących z różnymi podmiotami.

Operator	Status (maj 2026)	Uwagi
Kaucja.pl Krajowy System Kaucyjny S.A.	Aktywny	Jeden z większych; współpracują m.in. Coca-Cola, Maspex, Oshee
Zwrotka	Aktywny	-
PolKa - Polska Kaucja	Aktywny	Operator branży napojów alkoholowych
OK Operator Kaucyjny	Aktywny	-

Operator	Status (maj 2026)	Uwagi
Reselekt	Aktywny	-
Ekosystem / Eko-Operator (Remondis)	Wygazzone	MKiŚ wydało decyzję o wygaszeniu pozwolenia (kwiecień 2026)
Podmiot 7	Nieaktywny	Posiada pozwolenie, ale nie prowadzi operacyjnej działalności

Źródło: Portal Spożywczy, MKiŚ, Portal Komunalny, kwiecień 2026.

Ryzyko systemowe: wygaszenie operatora

W marcu 2026 roku firma Remondis złożyła wniosek o wygaszenie pozwolenia dla spółki Eko-Operator. Ministerstwo Klimatu i Środowiska wydało stosowną decyzję w kwietniu 2026. Zdarzenie to pokazuje, że ekosystem operatorów jest wciąż w fazie krystalizacji instytucjonalnej, a nie dojrzałego, stabilnego rynku. To dodatkowe ryzyko dla producentów i sklepów powiązanych z tym podmiotem.

3. Katastrofa wizerunkowa: analiza nastrojów społecznych

3.1 Sondaż IBRiS / Rzeczpospolita: wyniki szczegółowe

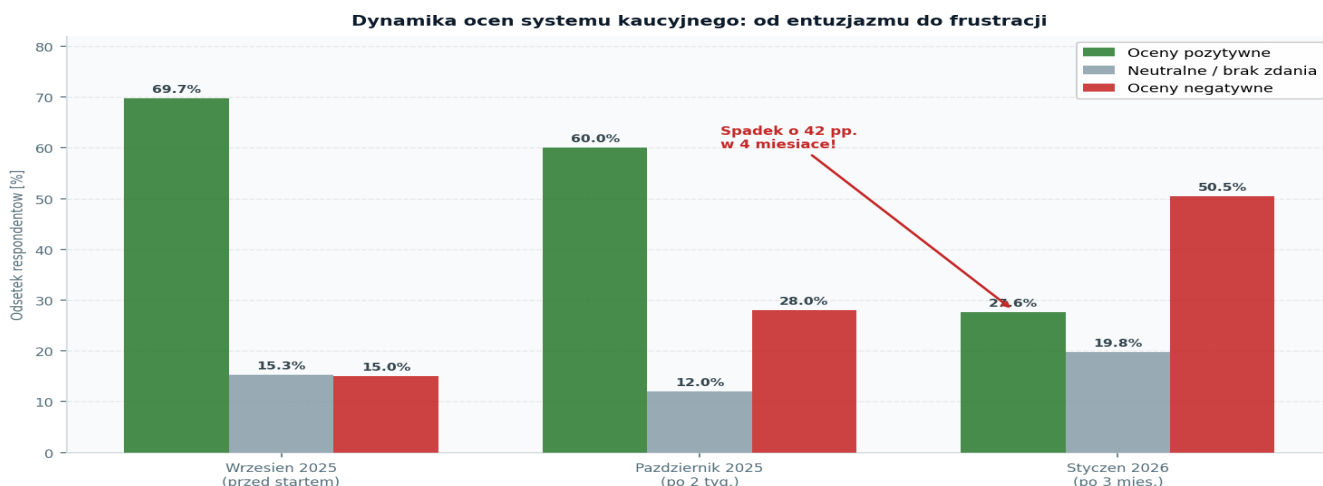
Najważniejszym dokumentem opisującym nastroje Polaków wobec systemu kaucyjnego jest sondaż przeprowadzony przez ośrodek IBRiS na zlecenie dziennika „Rzeczpospolita” pod koniec stycznia 2026 roku. Badanie przeprowadzono na reprezentatywnej próbie 1073 respondentów metodą CATI i dostarczyło wyników, które zaskoczyły wielu obserwatorów rynku.

Kategoria oceny	Wynik	Interpretacja
Ocena „zła”	30,3%	Największa jednorodna grupa osób oceniających negatywnie
Ocena „bardzo zła”	20,2%	Łączne oceny negatywne: 50,5% respondentów
Ocena „dobra”	22,8%	Oceny pozytywne razem: zaledwie 27,6%
Ocena „bardzo dobra”	4,8%	Wyjątkowo niskie aktywne poparcie dla systemu
Brak zdania / trudno powiedzieć	19,8%	Silna niepewność oceny – efekt niskiej wiedzy
Oddaje opakowania „często”	21,9%	Mniej niż co czwarty Polak uczestniczy regularnie
Oddaje opakowania „rzadko”	24,4%	Aktywność sporadyczna
NIGDY nie oddał żadnego opakowania	48,1%	Niemal połowa społeczeństwa poza systemem

Źródło: sondaż IBRiS dla „Rzeczpospolitej”, przeprowadzony 30-31 stycznia 2026 r., n=1073, metoda CATI.

3.2 Trajektoria nastrojów: od entuzjazmu do frustracji

Wyniki sondażu IBRiS nabierają dramatycznego wymiaru w zestawieniu z wcześniejszymi pomiarami. Przed startem systemu poparcie społeczne było zdecydowanie wyższe – co wskazuje na przepaść między oczekiwaniami a doświadczeniem praktycznym.

Wykres 2: Dynamika ocen systemu kaucyjnego. Źródła: wrzesień 2025 – sondaż Rzeczpospolitej przed startem; październik 2025 – badanie panel Ariadna / Wirtualna Polska; styczeń 2026 – IBRiS / Rzeczpospolita (n=1073).

Alarmujący wniosek: spadek poparcia o 42 punkty procentowe w 4 miesiące

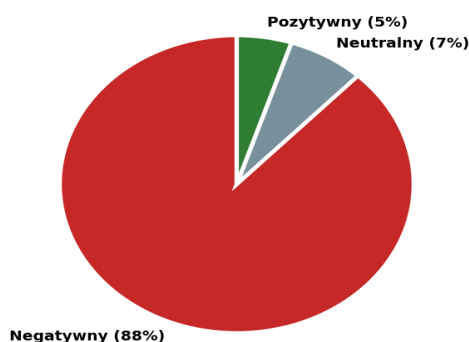
W ciągu zaledwie czterech miesięcy od startu systemu odsetek Polaków oceniających go pozytywnie spadł z 69,7 do 27,6 procent. To jeden z szybszych i głębszych zwrotów w badaniach opinii publicznej dotyczących regulacji konsumenckich w Polsce. Dystans między deklarowanymi oczekiwaniami a doświadczeniem realnym okazał się przepaścią.

3.3 Media społecznościowe: sentyment komentarzy

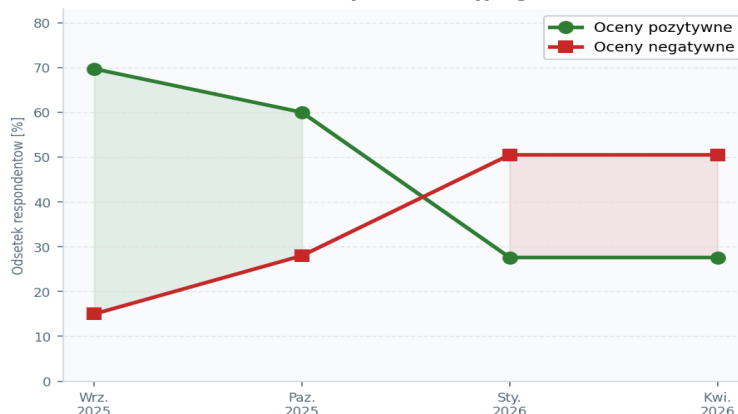
Badanie nastrojów w mediach społecznościowych przeprowadzone przez fundację Res Futura dostarcza równie niepokojących wniosków. Analiza objęła komentarze, które łącznie osiągnęły zasięg szacowany na 28 milionów użytkowników – co oznacza, że temat systemu kaucyjnego dotarł do niemal połowy polskich internautów.

- 88 procent komentarzy miało negatywny wydźwięk – dominują skargi, sarkazm i krytyka sposobu wdrożenia
- Użytkownicy masowo stosują sarkastyczne określenia sugerujące celowe działanie na szkodę obywateli
- Najczęstsze wątki: awarie maszyn, brak infrastruktury w małych miejscowościach, bon zamiast gotówki
- Bardzo nieliczne głosy bronią systemu i wyjaśniają jego mechanizm – to właśnie jest luka, którą Zwrotny.pl wypełnia

Sentyment komentarzy w mediach społecznościowych (Res Futura, zasięg 28 mln, luty 2026)

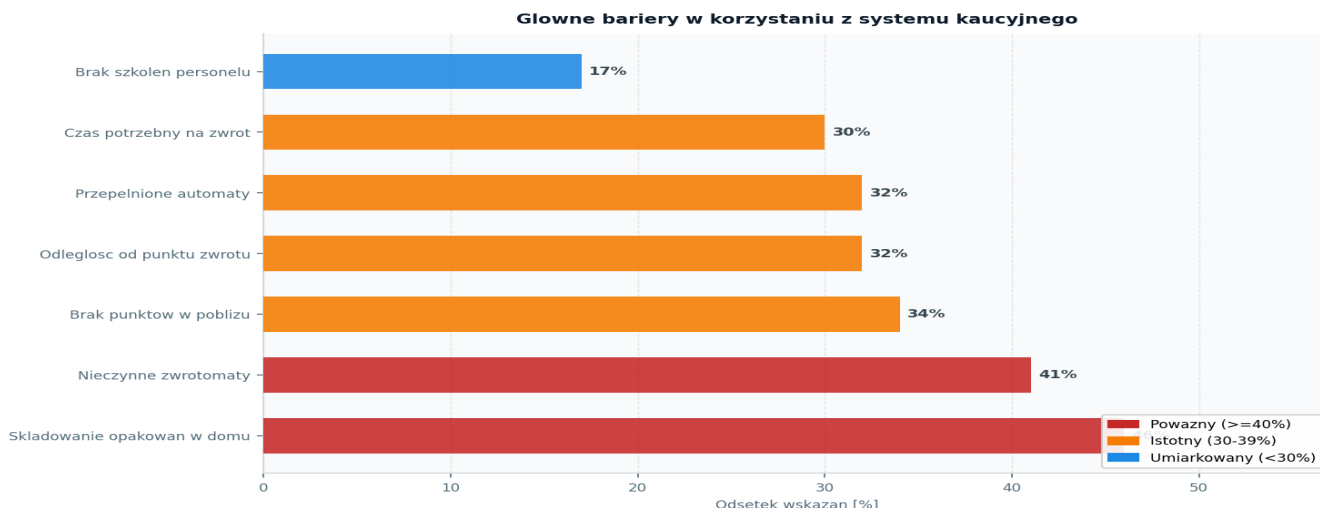
Trajektoria nastrojów społecznych wobec systemu kaucyjnego

Wykres 3: Po lewej – rozkład sentymentu komentarzy (Res Futura, luty 2026, zasięg 28 mln). Po prawej – trajektoria nastrojów od startu systemu.

4. Mapa problemów: diagnoza barier uczestnictwa

Badania ilościowe i jakościowe pozwalają na zbudowanie szczegółowej mapy problemów, z jakimi zderza się przeciętny Polak przy korzystaniu z systemu kaucyjnego. Problemy mają różny charakter: infrastrukturalny, prawny, operacyjny, edukacyjny i behawioralny.

Wykres 4: Główne bariery uczestnictwa w systemie kaucyjnym. Źródło: badanie IQS dla kampanii #rePETujemy, n=1000, kwiecień 2026.

Kategoria problemu	Skala wskazań	Charakter	Źródło badania
Składowanie opakowań w domu	46%	KRYTYCZNY	IQS / #rePETujemy
Nieczynne / zepsute zwrotnymaty	41%	KRYTYCZNY	IQS / #rePETujemy
Brak punktów w pobliżu (niekorzystający)	34%	POWAŻNY	IQS / #rePETujemy
Odległość od punktu zwrotu	32%	POWAŻNY	IQS / #rePETujemy
Przepełnione automaty	32%	POWAŻNY	IQS / #rePETujemy
Czas potrzebny na zwrot kaucji	30%	POWAŻNY	IQS / #rePETujemy
Sklep odmawia gotówki (daje tylko bon)	częste skargi	PRAWNY	TVN24, infor.pl, marzec 2026
Krótki termin ważności vouchera	częste skargi	OPERACYJNY	subiektywnieofinansach.pl
Wymóg niezgniatania opakowań	częste pytania	EDUKACYJNY	Kaucja.pl / media
Brak przeszkolenia personelu sklepów	17%	SYSTEMOWY	IQS / #rePETujemy
Opakowania bez logo kaucji (przejściowo)	przejściowy	REGULACYJNY	MKiŚ, grudzień 2025

Tabela: Pełna mapa problemów systemu kaucyjnego. Źródła: IQS / #rePETujemy, TVN24, infor.pl, subiektywnieofinansach.pl, Portal Spożywczy, EkoEtos.pl; weryfikacja: kwiecień-maj 2026.

4.1 Problem 1: Luka infrastrukturalna

Najważniejszy, najlepiej udokumentowany i najbardziej palący problem systemu. Polska uruchomiła obowiązkowy ogólnokrajowy system kaucyjny, nie mając gotowej infrastruktury do jego obsługi.

Wskaźnik	Wartość
Lokalizacje z automatami (kwiecień 2026)	ok. 9 500
Minimalne zapotrzebowanie na automaty	30 000–35 000 szt.
Luka infrastrukturalna (szacunek)	ok. 70–75% niedoboru do minimum
Planowane do końca 2026 roku	12 000–14 000 automatów
Pełne nasycenie rynku (prognoza)	za 2–3 lata (2028–2029)
Łącznie punkty zwrotu (w tym manualne)	ok. 52 000

Źródło: Fundacja RECAL (Jacek Wodźiławski, prezes RECAL), Kaucja.pl (Piotr Okurowski), MKiŚ; Newseria, kwiecień 2026.

„System kaucyjny, który odbiera opakowania po napojach, jest jeszcze w okresie rozwoju. Mamy mniej więcej 6,5–8 tys. punktów, gdzie możemy opakowania kaucjonowane zwracać do automatów, a minimalną liczbę potrzebnych automatów szacujemy na 30–35 tys. sztuk.”

Jacek Wodźiławski, prezes Fundacji RECAL, kwiecień 2026, Newseria

4.2 Problem 2: Awaryjność i przepełnienie zwrotomatów

- 41 procent korzystających z systemu wskazuje nieczynne zwrotomaty jako kluczowy problem (IQS, kwiecień 2026)
- 32 procent skarży się na przepełnione maszyny i konieczność oczekiwania lub poszukiwania innego punktu
- W dużych miastach kolejki do butelkomatów w szczycie zakupowym są zjawiskiem powszechnym
- Sklep ma obowiązek przyjąć opakowanie ręcznie, jeżeli automat nie działa – ale wielu pracowników o tym nie wie

4.3 Problem 3: Chaos z voucherami i bonami zakupowymi

To jeden z najbardziej kontrowersyjnych i najpowszechniej opisywanych problemów systemu. Spór o formę zwrotu kaucji – gotówka kontra voucher – wywołał liczne skargi konsumentów i doprowadził do interwencji Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz zapowiedzi kontroli WIOŚ.

Stan faktyczny	Stan prawny: co mówi ustawa
Automat drukuje voucher zamiast wypłacać gotówkę	Voucher jest dopuszczalny, ALE klient ma prawo wymienić go na gotówkę w kasie
Sieci mówią: „gotówki nie wydajemy” lub „trzeba coś kupić”	Jest to niezgodne z prawem – sklep MUSI wypłacić równowartość w gotówce na żądanie klienta
Biedronka e-Portfel nie wypłaca gotówki	Model e-Portfela budzi wątpliwości prawne co do dostępności gotówkowej formy zwrotu
Vouchery mają krótki termin ważności (ok. 30 dni)	Ustawa nie precyzuje terminu ważności voucherów – luka regulacyjna
Klienci nie wiedzą, że mogą żądać gotówki	Brak obowiązku informowania klientów o prawie do gotówki – luka komunikacyjna

Źródła: MKiŚ (komunikat ws. wypłaty gotówki), TVN24, infor.pl, subiektywnieofinansach.pl, Portal Spożywczy; marzec–kwiecień 2026.

Naruszenie prawa na skalę masową

Ministerstwo Klimatu i Środowiska potwierdziło, że odmowa wypłacenia gotówki w zamian za voucher kaucyjny jest naruszeniem prawa. Kontrole są zapowiedziane – ale na dzień sporządzenia raportu (maj 2026) praktyka wydawania wyłącznie voucherów wciąż trwa w wielu sieciach handlowych. To nie jest błąd systemu – to błąd wdrożenia, któremu można zaradzić przez edukację obu stron: sklepów i konsumentów.

4.4 Problem 4: Wymóg niezgniatania opakowań

Przepis pozornie nieistotny – a w praktyce jeden z najczęściej komentowanych elementów systemu. Polacy od lat przyzwyczajeni są do gniecenia butelek przed wyrzuceniem ich do worka na recyding. System kaucyjny ten nawyk całkowicie odwraca. Przyczyna techniczna jest prosta: automat musi rozpoznać opakowanie na podstawie kodu kreskowego, kształtu i wagi. Zgniecione opakowanie nie przejdzie weryfikacji. Wymóg ten – mimo że logicznie uzasadniony – był komunikowany niedostatecznie i stał się źródłem powszechnej frustracji oraz jednym z powodów awarii automatów w pierwszych miesiącach.

4.5 Problem 5: Asymetria systemu wobec małych sklepów

System kaucyjny stworzył nierównomierne pole dla dużych sieci i małych sklepów osiedlowych. Dla właściciela sklepu o powierzchni poniżej 200 mkw. system stwarza szczególne wyzwania finansowe i operacyjne.

Aspekt	Duże sieci handlowe	Małe sklepy
Obowiązek odbioru	Pełny obowiązek	Obowiązkowy przy szkle; dobrowolny dla PET/puszek
Automat do zbiórki	Kupują lub dzierżawią (ok. 60 tys. zł szt.)	Często niemożliwy – brak miejsca i budżetu
Zbiórka manualna	Dodatkowe procedury – są zasoby	Duże obciążenie kasjera; problem sanitarny
Koszty operacyjne	Rozkładają się na skalę działalności	Nieproporcjonalnie wysokie wobec obrotów
Szkolenia	Centralne programy sieci	Brak wsparcia; wiedza z mediów i internetu
Ryzyko utraty klientów	Minimalne (mają automaty)	Realne, gdy brak punktu zwrotu w pobliżu

Źródło: EEC 2026 (Jan Sałata, dyrektor generalny PSH Nasz Sklep); Portal Spożywczy, 300gospodarka.pl, kwiecień-maj 2026.

„Automat do zbiórki opakowań to koszt ok. 60 tys. zł, a jego utrzymanie to kolejne kilka tysięcy miesięcznie. Jeżeli klient przynosi puszki po piwie, które niekoniecznie ładnie pachną, to jest to realny problem w sklepie.”

Jan Sałata, dyrektor generalny PSH Nasz Sklep, Europejski Kongres Gospodarczy, kwiecień 2026

4.6 Problem 6: Brak przeszkolenia personelu

- 17 procent respondentów, którzy nie korzystają z systemu, wskazuje brak przeszkolenia personelu jako jedną z barier (IQS / #rePETujemy)
- Częstym scenariuszem jest sytuacja, gdy pracownik nie wie, że sklep ma obowiązek przyjąć opakowanie ręcznie przy niedziałającym automacie

- Pracownicy nie informują klientów o prawie do wymiany vouchera na gotówkę
- Równolegle w sklepach są opakowania kaucyjne i niekaucyjne – personel ma trudność z rozróżnieniem ich w dynamicznym procesie obsługi kasy

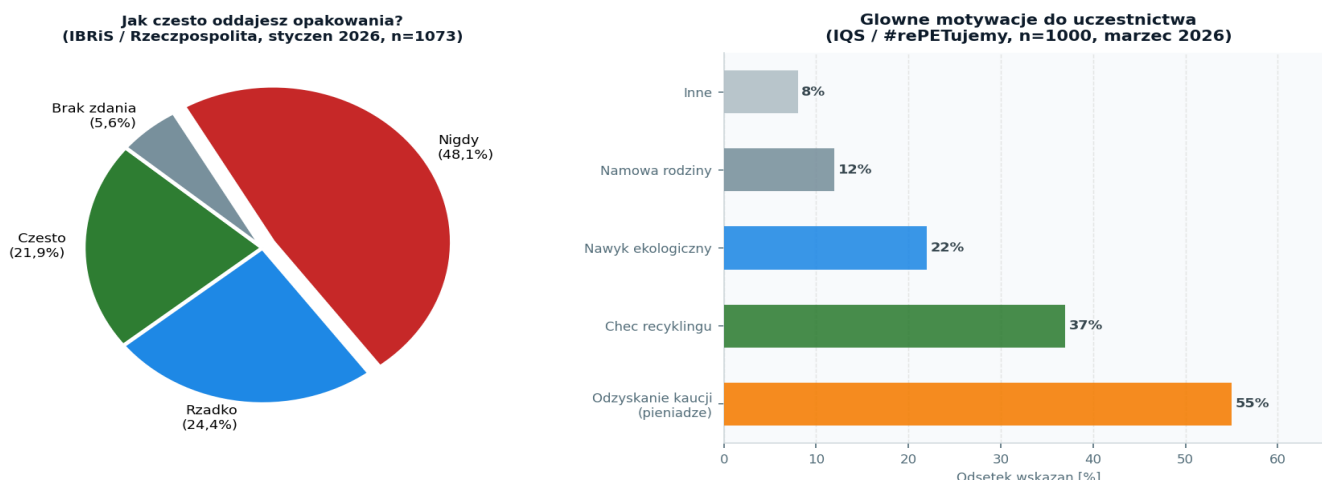
4.7 Problem 7: Debata o „karuzeli VAT” w systemie

W maju 2026 roku w przestrzeni publicznej pojawiły się spekulacje medialne sugerujące, że mechanizm systemu kaucyjnego może być podatny na nadużycia przypominające tzw. karuzele VAT-owskie. Temat podchwyciły media i wywołał reakcję Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

Stanowisko MKiŚ (komunikat, maj 2026):

Ministerstwo Klimatu i Środowiska stanowczo zaprzeczyło potencjalnym nadużyciom i poinformowało, że opisywane w mediach mechanizmy nie mają podstaw prawnych – w systemie kaucyjnym nie istnieje mechanizm „zwrotu wstecznego kaucji”, który byłby sednem klasycznej karuzeli. Każda próba nadużycia byłaby działaniem na własną szkodę. MKiŚ zapewnia, że system jest transparentny i szczelny.

Niezależnie od merytorycznej oceny zarzutów, samo pojawienie się takiej debaty ma istotne znaczenie komunikacyjne. Chaos informacyjny wokół systemu sprzyja powstawaniu nieuzasadnionych podejrzeń i podważa zaufanie do całej inicjatywy. To kolejny argument na rzecz budowy profesjonalnego centrum informacyjnego, które wyjaśnia fakty i prostuje mity.

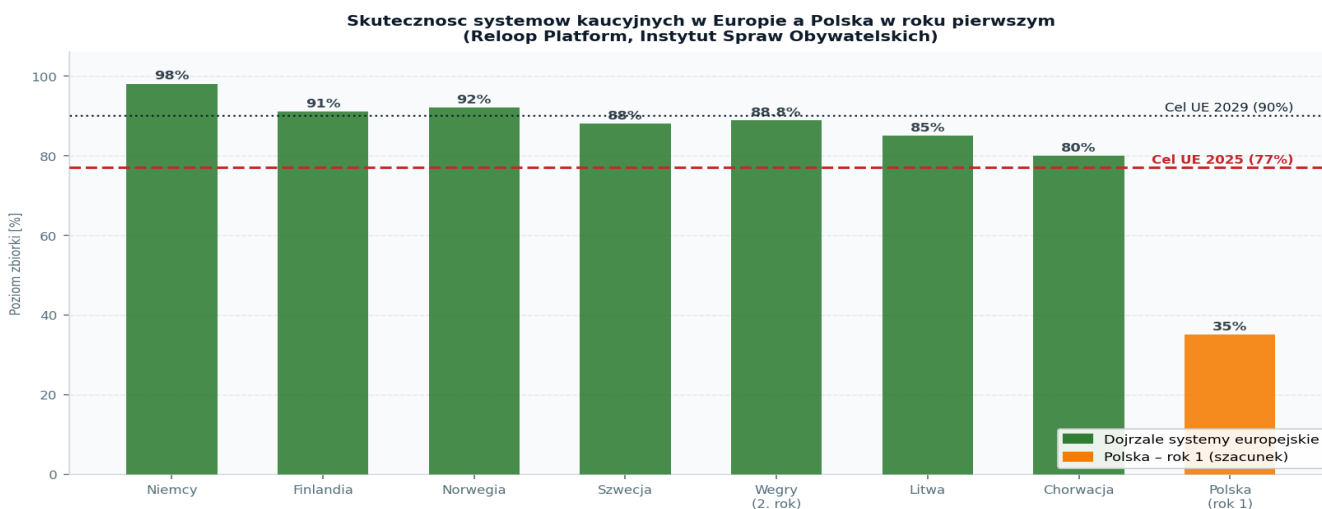

Wykres 5: Po lewej – częstotliwość oddawania opakowań (IBRiS / Rz, styczeń 2026, n=1073). Po prawej – główne motywacje do uczestnictwa (IQS / #rePETujemy, n=1000, marzec 2026).

5. Kontekst europejski: Polska na tle innych krajów

5.1 Porównanie skuteczności systemów kaucyjnych w Europie

Systemy kaucyjne działają w Europie od dziesiątek lat – najstarszy, szwedzki, powstał w 1984 roku. Zgromadzone doświadczenia pokazują jednoznacznie: dojrzały system kaucyjny osiąga poziomy zbiórki między 85 a 98 procent. Polska startuje z daleko niższego pułapu i ma przed sobą długi dystans.

Wykres 6: Porównanie skuteczności europejskich systemów kaucyjnych. Polska – szacunek roboczy dla roku 1. Źródła: Reloop Platform, TOMRA, Instytut Spraw Obywatelskich.

Kraj	Rok startu	Poziom zbiórki	Cel 90% UE	Uwagi
Niemcy	2003	98%	Osiągnięty	Najdłużej działający system w UE
Norwegia	1999	92%	Osiągnięty	Pionier systemów kaucyjnych – model dla Europy
Finlandia	1996	91%	Osiągnięty	Obejmuje także kartony Tetra Pak
Szwecja	1984	88%	Bliski celu	Najstarszy system kaucyjny na świecie
Węgry	2024	88,8%	Bliski celu	2. rok działania – imponujący wynik; model dla PL
Litwa	2016	85%	Bliski celu	Jeden z szybszych startów regionalnych
Chorwacja	2006	80%	W trakcie	Dobry wynik na tle regionu Europy Wschodniej
Polska	2025	ok. 35%*	Daleko od celu	1. rok; cel 2025: 77%; cel 2029: 90%
Cel UE 2025	-	77%	-	Dyrektywa SUP 2019/904
Cel UE 2029	-	90%	-	Dyrektywa SUP 2019/904

Tabela: Europejskie systemy kaucyjne. *Szacunek Zwrotny.pl; oficjalny wskaźnik zbiórki za rok 2025 nie został jeszcze opublikowany przez MKiŚ (maj 2026). Źródła: Reloop Platform, TOMRA, Instytut Spraw Obywatelskich.

5.2 Przykład Węgier: szybki sukces mimo trudnego startu

Szczególnie pouczający jest przypadek Węgier, które uruchomiły system kaucyjny w 2024 roku – rok wcześniej niż Polska. Doświadczenia Węgier są znajome: brakujące oznaczenia, nieczynne automaty,

chaos informacyjny w pierwszych tygodniach. Mimo to w drugim roku działania Węgry osiągnęły zbiórkę na poziomie 88,8 procent.

Co zrobili Węgry inaczej?

- Szybsza rozbudowa infrastruktury automatów: priorytetowe finansowanie sieci zwrotnatów już od pierwszych miesięcy
- Mocna kampania edukacyjna skierowana do konsumentów od pierwszych tygodni działania systemu
- Jasna i powszechna komunikacja braku wymogu okazywania paragonu
- Silna koordynacja między centralnym operatorem a sieciami handlowymi

Wniosek dla Polski:

Tempo poprawy może być gwałtowne, jeżeli prawidłowo zidentyfikuje się i usunie bariery uczestnictwa. Węgry pokazują, że rok 1 może być trudny, a rok 2 już imponujący. Polska ma przed sobą ten sam potencjał – ale musi go świadomie aktywować przez edukację i lepszą komunikację.

5.3 Co Polska musi nadgonić i w jakim czasie

Polska ma wyznaczone przez UE dwa kluczowe kamienie milowe: osiągnięcie 77 procent zbiórki w roku 2025 oraz 90 procent do roku 2029. Na dzień sporządzenia raportu nie ma pewności co do osiągnięcia pierwszego z nich.

Rok	Cel UE	Szac. poziom PL*	Luka	Ryzyko kary
2025	77%	ok. 30–40%	ok. 37–47 pp.	Wysokie
2026	-	wzrost zależny od infrastruktury	-	-
2027	-	planowane przyspieszenie	-	-
2028	-	pełna infrastruktura (plan)	-	-
2029	90%	wymaga skoku	ok. 50–60 pp.	Bardzo wysokie

*Szacunek roboczy Zwrotny.pl na podstawie dostępnych danych; oficjalne dane MKiŚ za 2025 rok nie są jeszcze dostępne (maj 2026).

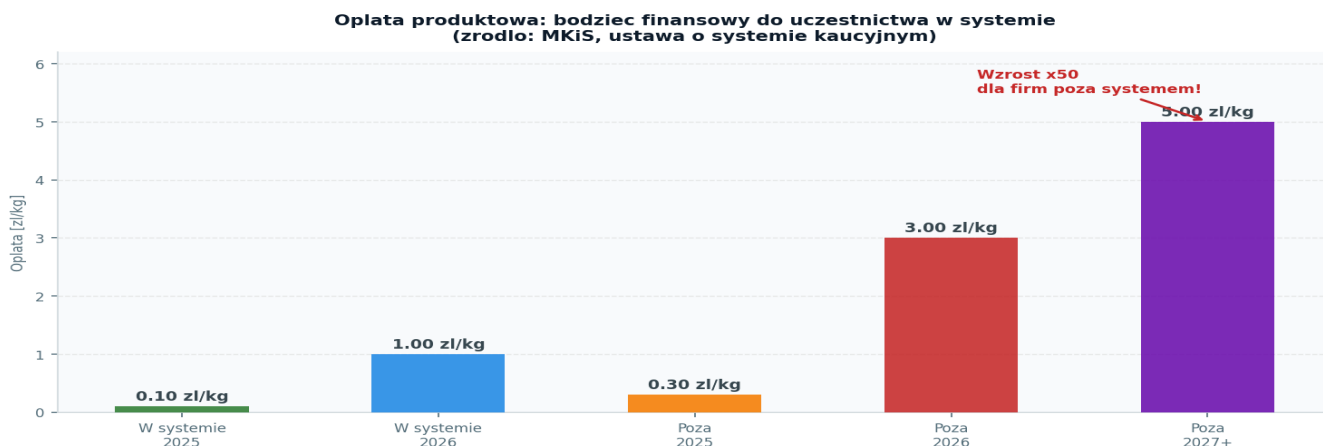
6. Mechanizmy finansowe systemu

6.1 Kaucja, opłata produktowa i finansowanie operatorów

Zrozumienie struktury finansowej systemu jest kluczowe zarówno dla producentów napojów, sklepów, jak i świadomych konsumentów. System oparty jest na mechanizmie przepływu kaucji przez cały łańcuch dostaw.

Uczestnik	Rola w przepływie kaucji	Konsekwencja nieuczestnictwa
Producent napoju	Wpłaca kaucję do operatora za opakowania wprowadzone na rynek; odzyskuje je po sprzedaży	Opłata produktowa + ryzyko wizerunkowe
Hurtownik	Przekazuje kaucję razem z towarem do sklepu	Brak możliwości rozliczeń z operatorem
Sklep detaliczny	Pobiera kaucję od klienta; wypłaca przy zwrocie; rozlicza się z operatorem	Kary administracyjne WIOŚ; utrata klientów
Konsument	Płaci kaucję przy zakupie; odzyskuje po zwrocie opakowania	Traci 0,50 zł lub 1 zł za każde niezwrócone opakowanie
Operator systemu	Pośrednik rozliczeń; finansuje zbiórkę i transport	Współodpowiedzialność za opłaty produktowe przy niskiej zbiórce

Źródło: ustawa kaucyjna, MKiŚ, PwC, Portal Komunalny, Portal Spożywczy.

Wykres 7: Wysokość opłat produktowych dla producentów – różnica między uczestnikami a podmiotami poza systemem.

Źródło: MKiŚ, ustawa o systemie kaucyjnym.

6.2 Nieodebrana kaucja: kto na niej korzysta

Jednym z najmniej znanych elementów architektury finansowej systemu jest kwestia nieodebranej kaucji. Każde opakowanie, za które kaucja nie zostanie zwrócona konsumentowi, generuje przychód dla operatora systemu. Operatorzy działają w formule non for profit – środki te przeznaczone są na finansowanie działalności operacyjnej i rozwój infrastruktury.

Paradoks finansowy systemu:

System kaucyjny ma dwa potencjalnie sprzeczne cele. Z jednej strony – maksymalizacja zbiórki opakowań i zwrotów kaucji konsumentom. Z drugiej – operator finansuje swoją działalność między innymi z kaucji, które konsumenci „zapomnieli” odebrać. Przejrzystość raportowania nieodebranych kaucji powinna być standardem. Zwrotny.pl będzie monitorować te dane i publikować je dla opinii publicznej.

6.3 Ryzyka dla producentów poza systemem

Wzrost opłat produktowych to mechanizm finansowego przymusu dla producentów, którzy nie zdecydowali się przystąpić do systemu. Skok opłat jest dramatyczny i ma charakter eskalacyjny:

- 2025: opłata 0,10 zł/kg (w systemie) kontra 0,30 zł/kg (poza systemem)
- 2026: opłata 1,00 zł/kg (w systemie) kontra 3,00 zł/kg (poza systemem) – wzrost dziesięciokrotny
- 2027 i kolejne lata: do 5,00 zł/kg dla podmiotów poza systemem
- Jeżeli producent i operator łącznie nie osiągną 77% poziomu zbiórki, opłata jest dzielona między nimi po 50% – co wymusza współpracę i efektywność

7. Luka komunikacyjna: główna teza strategiczna

7.1 Deficyt edukacji jako przyczyna wtórna problemów

Raport stawia tezę, która może być kontrowersyjna: znaczna część problemów wizerunkowych systemu kaucyjnego w Polsce wynika nie z infrastruktury, lecz z porażki komunikacyjnej. Gdyby Polacy wiedzieli:

- ... że mogą żądać gotówki zamiast vouchera – frustracja z bonów byłaby niższa
- ... że sklep musi przyjąć opakowanie ręcznie, gdy automat nie działa – poziom zwrotów byłby wyższy
- ... że nie potrzebują paragonu przy zwrocie – bariery uczestnictwa byłyby niższe
- ... że tylko opakowania z logo kaucji są objęte systemem – uniknęliby niepotrzebnych odrzuceń
- ... że nie wolno zgniatać butelek – uniknęliby awarii i frustracji
- ... że skargi można składać do WIOŚ – egzekwowaliby swoje prawa

Każda z tych informacji jest prosta do przekazania. Żadna nie wymaga milionowych inwestycji w infrastrukturę. A brak tej wiedzy – powielany w mediach społecznościowych w postaci złych doświadczeń – utrwała negatywne nastroje i hamuje uczestnictwo.

7.2 Co konsumenci naprawdę wiedzą, a czego nie wiedzą

Informacja	Znajomość (szac.)	Konsekwencja braku wiedzy
System kaucyjny istnieje i obowiązuje	88% (IQS/ALPLA)	Brak – świadomość istnienia jest wysoka
Nie potrzeba paragonu do zwrotu	średnia – brak konkretności	Rezygnacja z zwrotu po zgubieniu paragonu
Sklep musi przyjąć opakowanie ręcznie	niska	Rezygnacja przy niedziałającym automacie
Można żądać gotówki zamiast vouchera	niska	Akceptowanie gorszego rozwiązania; frustracja
Nie wolno zgniatać opakowań	średnia	Odrzucenia przez automat; frustracja
Tylko opakowania z logo kaucji	średnia	Odrzucenia nieuprawnionego opakowania
Termin ważności vouchera (ok. 30 dni)	niska	Utrata kaucji po przekroczeniu terminu
Skargi można składać do WIOŚ	bardzo niska	Brak egzekwowania praw przez konsumentów

Podstawa: IQS/ALPLA (marzec 2026, n=1000), IBRiS / Rz (styczeń 2026, n=1073); poziomy znajomości szczegółowych zasad – szacunki na podstawie analizy komentarzy, zapytań w mediach i raportów branży.

7.3 Dlaczego potrzebne jest niezależne medium

Komunikacja o systemie kaucyjnym prowadzona przez oficjalne podmioty cierpi na fundamentalny deficyt wiarygodności. Ministerstwo komunikuje sukcesy. Operatorzy reklamują własne usługi. Sieci handlowe milczą lub minimalizują problemy. Brakuje głosu, który:

- Tłumaczy zasady systemu językiem konsumenta, a nie komunikatu ministerialnego
- Pokazuje realne problemy bez przemilczania ich – w duchu konstruktywnej krytyki
- Wskazuje prawa konsumentów i uczy ich egzekwowania w praktyce
- Dostarcza rzetelnego kontekstu europejskiego i regulacyjnego
- Jest przestrzenią dla opinii ekspertów, operatorów, handlu i samorządów

- Monitoruje i raportuje faktyczne poziomy zbiórki i stan infrastruktury

Teza kluczowa:

Zwrotny.pl nie jest stroną internetową o butelkach. To infrastruktura komunikacyjna wokół jednej z większych zmian konsumenckich, środowiskowych, regulacyjnych i logistycznych w Polsce. Zmiany, która dotyka każdego obywatela – i która wciąż jest przez wielu niezrozumiana. Projekt broni systemu kaucyjnego, bo uważa, że jest on potrzebny i długofalowo korzystny. Właśnie dlatego wskazuje, co wymaga naprawy – bo to w interesie całego rynku.

8. Wnioski, rekomendacje i perspektywy

8.1 Kluczowe wnioski raportu

Nr	Wniosek	Charakter
1	System działa operacyjnie – 520 mln zebranych opakowań to istotny wynik; system nabiera tempa	Pozytywny
2	Poparcie spadło o 42 pp. w 4 miesiące – alarmujący sygnał dla wszystkich interesariuszy	Krytyczny
3	Infrastruktura to ok. 25–27% minimalnego zapotrzebowania – luka będzie się zmniejszać latami	Krytyczny
4	Niemal połowa Polaków nigdy nie zwróciła opakowania – cele UE są zagrożone	Krytyczny
5	Chaos z voucherami to często problem prawny: sklepy łamiące prawo, a nie błąd techniczny systemu	Prawny
6	Małe sklepy są systemowo pokrzywdzone – ryzyko wykluczenia części rynku	Regulacyjny
7	Brak wiedzy o zasadach multiplikuje frustrację – problem edukacyjny jest pierwotny	Komunikacyjny
8	Węgry pokazują, że szybki sukces jest możliwy – wymaga determinacji i edukacji	Strategiczny
9	Luka komunikacyjna jest realna – niezależne i wiarygodne medium jest potrzebne rynkowi	Strategiczny

8.2 Harmonogram istotnych zdarzeń

Data	Zdarzenie	Znaczenie dla rynku
1 paź. 2025	Start systemu kaucyjnego w Polsce	17. kraj UE z systemem kaucyjnym – początek nowej ery
Paż.–gru. 2025	Okres przejściowy: dwie wersje opakowań w obrocie	Chaos informacyjny; niska skala zwrotów; frustracja klientów
Grudzień 2025	60 mln opakowań z logo kaucji w łańcuchu dostaw	Skok wolumenu; wzrost świadomości w łańcuchu dostaw
1 sty. 2026	Pełny reżim prawny; wyższe opłaty produktowe	Presja finansowa na producentów spoza systemu
Styczeń 2026	Sondaż IBRIS: 50,5% ocen negatywnych	Alarm wizerunkowy: system potrzebuje komunikacyjnej interwencji
Luty 2026	Biedronka: 40 mln opakowań w jednym miesiącu	Dowód na potencjał systemu przy dobrze działających punktach zwrotu
Marzec 2026	Łącznie zebrano 520 mln opakowań	Rekord operacyjny; infrastruktura wciąż kuleje
Kwiecień 2026	MKiŚ wygasza pozwolenie dla Eko-Operator (Remondis)	Niestabilność ekosystemu operatorów; ryzyko dla współpracujących firm
Kwiecień 2026	Deбата medialna o „karuzeli VAT” w systemie	MKiŚ demontuje zarzuty; chaos informacyjny trwa
Kwiecień 2026	9 500 lokalizacji zwrotnatów w Polsce	Ok. 25–27% minimalnego zapotrzebowania rynku
Do końca 2026	Plan: 12 000–14 000 automatów	Wciąż ok. 40% min. zapotrzebowania – daleko od pełnej obsługi

Data	Zdarzenie	Znaczenie dla rynku
2029	Cel UE: 90% zbiórki opakowań PET	Kara za niespełnienie: realne ryzyko finansowe dla Polski

Źródła: MKiŚ, Portal Spożywczy, Newseria, media branży, maj 2026.

8.3 Rekomendacje dla interesariuszy systemu

Dla Ministerstwa Klimatu i Środowiska:

- Priorytetyzacja kampanii edukacyjnej dla konsumentów – szybciej niż infrastruktura zmieni nastroje społeczne
- Obowiązek wyraźnego informowania o prawie do gotówki w każdym punkcie zwrotu
- Przyspieszenie kontroli WIOŚ w sklepach odmawiających wypłaty gotówki
- Opublikowanie przejrzystych danych o poziomie zbiórki w 2025 roku – transparentność zbuduje zaufanie

Dla operatorów systemu:

- Inwestycja w edukację i komunikację publiczną proporcjonalna do inwestycji w automaty
- Przejrzyste i regularne raportowanie wolumenu nieodebranej kaucji
- Współpraca z niezależnym medium – a nie rywalizacja z jego przekazem

Dla sieci handlowych:

- Natychmiastowe szkolenie personelu w zakresie prawa klienta do wypłaty gotówki
- Wyraźne oznakowanie przy automatach informujące o prawach konsumenta
- Rozwiązanie problemu krótkich terminów ważności voucherów lub rezygnacja z tego ograniczenia

Dla samorządów i gmin:

- Monitoring dostępności punktów zwrotu na obszarze gminy i publikowanie wyników
- Aktywna komunikacja o systemie – lokalne kampanie edukacyjne współfinansowane przez operatorów

Dla konsumentów:

- Masz prawo żądać gotówki za zwrócone opakowanie – nie musisz przyjmować vouchera
- Jeżeli automat nie działa – sklep musi przyjąć opakowania ręcznie
- Paragon NIE jest wymagany przy zwrocie opakowań
- Skargi na sklepy łamiące prawo składaj do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (WIOŚ)

Podsumowanie strategiczne:

System kaucyjny w Polsce jest w punkcie przełomowym. Ma operacyjny fundament: miliony zebranych opakowań i rosnącą infrastrukturę. Ale brakuje mu społecznego przyzwolenia i zaufania. To jest właśnie moment, w którym rzetelna, niezależna i profesjonalna komunikacja może mieć największy wpływ na losy całego projektu. Moment ten nie powtórzy się. Zwrotny.pl chce być częścią rozwiązania – nie częścią problemu.

Kompendium danych: kluczowe wskaźniki systemu kaucyjnego w Polsce (maj 2026)

Wskaźnik	Wartość	Źródło
Data startu systemu	1 października 2025 r.	MKiŚ / ustawa kaucyjna
Zebrane opakowania (do marca 2026)	ok. 520 mln szt.	MKiŚ, kwiecień 2026
Polaków korzystających z systemu co naj. raz	53,4–62%	IQS/ALPLA i Kaucja.pl, marzec 2026
Polaków NIGDY nie oddających opakowań	48,1%	IBRiS / Rzeczpospolita, styczeń 2026
Oceny negatywne systemu	50,5%	IBRiS / Rzeczpospolita, styczeń 2026
Oceny pozytywne systemu	27,6%	IBRiS / Rzeczpospolita, styczeń 2026
Zmiana poparcia w 4 miesiące	-42 pp. (z 69,7% do 27,6%)	Porównanie sondaży: wrzesień 2025 vs. styczeń 2026
Dostępne lokalizacje z automatami	ok. 9 500	MKiŚ / Newseria, kwiecień 2026
Minimalne zapotrzebowanie na automaty	30 000–35 000 szt.	Fundacja RECAL, 2026
Luka infrastrukturalna	ok. 70–75% niedoboru	Szacunek roboczy Zwrotny.pl
Negatywne komentarze w social mediach	88% wszystkich wzmianek	Res Futura, luty 2026 (zasięg 28 mln)
Łącznie punkty zwrotu (w tym manualne)	ok. 52 000	MKiŚ, kwiecień 2026
Cel UE – zbiórka 2025	77%	Dyrektywa SUP 2019/904
Cel UE – zbiórka 2029	90%	Dyrektywa SUP 2019/904
Kaucja PET / puszka	0,50 zł	Ustawa kaucyjna
Kaucja – butelka szklana wielorazowa	1,00 zł (od 2026)	Ustawa kaucyjna
Opłata produktowa w systemie (2026)	1,00 zł/kg	MKiŚ
Opłata produktowa poza systemem (2026)	3,00 zł/kg	MKiŚ
Liczba operatorów z aktywnym pozwoleniem	5 aktywnych (1 wygaszone, 1 nieaktywne)	MKiŚ, maj 2026

Tabela zbiorcza. Dane zweryfikowane w źródłach pierwotnych. Szacunki oznaczone odpowiednim opisem. Stan na maj 2026.

Raport opracowany przez Zwrotny.pl | Warszawa, maj 2026 | www.zwrotny.pl

Dane pochodzą ze źródeł publicznie dostępnych i zweryfikowanych. Szacunki są wyraźnie oznaczone. Kopiowanie i cytowanie dozwolone z podaniem źródła: Zwrotny.pl.